



SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 409

Warszawa, 24 kwietnia 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Pawła Śliza.

(-) Elżbieta Burkiewicz; (-) Żaneta Cwalina-Śliwowska; (-) Sławomir Ćwik; (-) Piotr Górnikiewicz; (-) Michał Gramatyka; (-) Paulina Hennig-Kloska; (-) Rafał Kasprzyk; (-) Aleksandra Leo; (-) Adam Luboński; (-) Joanna Mucha; (-) Maja Ewa Nowak; (-) Barbara Okuła; (-) Barbara Oliwiecka; (-) Łukasz Osmalak; (-) Norbert Pietrykowski; (-) Bartosz Romowicz; (-) Ewa Schädler; (-) Marcin Skonieczka; (-) Piotr Paweł Strach; (-) Mirosław Suchoń; (-) Ewa Szymanowska; (-) Paweł Śliz; (-) Wioleta Tomczak; (-) Kamil Wnuk; (-) Tomasz Zimoch.

U S T A W A

z dnia ... 2024 r.

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37) uchyla się art. 99a.

Art. 2. Do uzasadnień wyroków wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, chyba że osoba zobowiązana do sporządzenia uzasadnienia wyroku zarządzi jego sporządzenie na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Przedkładana inicjatywa ustawodawcza jest projektem stanowiącym przedmiot petycji Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 1 lutego 2024 r. Wnioskodawcy uznają, że propozycja zawarta w projekcie jest ważnym elementem procesu odchodzenia od zmian w procedurze karnej jakie w ostatnich latach przyczyniły się do naruszenia podstawowych standardów wynikających z zasady prawa do sądu określonej w art. 45 ust. 1 Konstytucji i stały się powodem zarzutów o naruszanie praworządności. Dlatego też – dzieląc argumentację stanowiącą treść petycji NRA – proponuje się przyjąć projekt tożsamy co do treści merytorycznej. Poniżej wnioskodawcy jako uzasadnienie niniejszego projektu przedstawiają w zasadniczej części brzmienie uzasadnienia projektu załączonego do petycji NRA, z dodatkowymi informacjami uwzględniającymi wymogi Regulaminu Sejmu.

I. Wstęp

Wraz z wejściem w życie w dniu 5 grudnia 2019 r. przepisu art. 99a k.p.k., sporządzanie uzasadnienia wyroku na formularzu według ustalonego wzoru stało się zasadą i obowiązującą formą uzasadnienia wyroku sądu I instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego oraz wyroku sądu odwoławczego, a także wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania.

Choć ustawodawca nie wprowadził żadnych wyjątków, których zaistnienie umożliwiałoby sporządzenie uzasadnienia wyroku w tradycyjny sposób (tj. z pominięciem formularza), orzecznictwo sądowe konsekwentnie dostrzega konieczność przeprowadzania oceny, czy ta - niewątpliwie uproszczona - postać zaprezentowania motywów rozstrzygnięcia nie narusza podstawowych gwarancji procesowych, tak istotnych w sprawach karnych, w tym nie pozbawia stron procesu prawa do zapoznania się z pełną i pogłębioną argumentacją sądu odnoszącą się do wszystkich elementów, które składają się na ostateczne rozstrzygnięcie sprawy karnej. Jeżeli sąd uznaje, że nie może sporządzić uzasadnienia swojego wyroku na formularzu w sposób, który zagwarantuje stronie prawo do rzetelnego procesu odwoławczego, ma obowiązek bezpośredniego zastosowania art. 91 ust. 2 Konstytucji RP i przedstawienia swego stanowiska wraz z argumentacją w sposób tradycyjny, tj. z pominięciem formularza. Takie praktyczne funkcjonowanie przepisu art. 99a k.p.k., wbrew pokładanym w nim nadziejom, dodatkowo uwzględniając sposób technicznego opracowania formularza uzasadnień, co nastąpiło w akcie wykonawczym, wielokrotnie prowadzi do sytuacji, że oskarżony nie może zapoznać się z pełną argumentacją sądu w odniesieniu do odpowiedzialności karnej za przypisany czyn. Ma to miejsce z tego powodu, że treść zawarta w formularzu jest lakoniczna a sam formularz nie

pozwala sądowi na pełne przedstawienie merytorycznej strony rozstrzygnięcia, które zostało wydane. Co oczywiste utrudnia to nie tylko możliwość polemiki apelacyjnej, ale także samej kontroli instancyjnej wydanego orzeczenia, z tego powodu, że wielokroć trudno poznać motywy, którymi kierował się są wydający orzeczenie i sporządzający jego uzasadnienie na formularzu wskazanym w art. 99a k.p.k. Mając na względzie, że uzasadnienie orzeczenia pełni też funkcję wyjaśniającą jego rozstrzygnięcie, częstokroć formularz uzasadnienia i wynikające z jego konstrukcji ograniczenia, nie pozwala na przekonanie adresata rozstrzygnięcia o jego treści lub nie pozwala, aby adresat zapoznał się z pełną argumentacją stanowiącą o podstawie rozstrzygnięcia o jego prawach lub obowiązkach.

II. Obecny stan prawny i potrzeba zmian

W obecnym stanie prawnym zgodnie z art. 99a (§ 1) uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru. (§ 2) Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory formularzy uzasadnień wyroków oraz sposób ich wypełniania, mając na uwadze konieczność zamieszczenia w nich niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka zaskarżenia, a także właściwe dokonanie kontroli wyroku w razie wniesienia takiego środka.

Projekt ustawy zmierza do uchylenia tego przepisu i przywrócenie poprzedniej formuły sporządzania uzasadnienia.

Dodać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że formularz uzasadnienia nie jest wyłączną formą sporządzenia uzasadnienia, gdyż rzeczą każdego sądu odwoławczego, w ramach obowiązku wynikającego z treści art. 457 § 3 w zw. z art. 433 § 1 i 2, jest przeprowadzenie w konkretnej sprawie oceny, czy może sporządzić uzasadnienie swojego wyroku na formularzu UK 2 (art. 99a § 1) w taki sposób, który zagwarantuje stronie prawo do rzetelnego procesu odwoławczego, a więc rzetelnego i konkretnego ustosunkowania się w toku postępowania do każdego istotnego argumentu zawartego w apelacji strony i przedstawienia takiej oceny właśnie w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego (wyrok SN z 11.08.2020 r., I KA 1/20, LEX nr 3061026). Oznacza to, że sądy dostrzegają dysfunkcjonalność obecnego rozwiązania, zasadnie eksponując, iż formularze uzasadnień z zasady nie gwarantują stronie prawa do rzetelnego procesu sądowego, w tym spełnienia obowiązku sądu rzetelnego i konkretnego ustosunkowania się w toku postępowania do każdego istotnego elementu

rozstrzygnięcia, a samej stronie możliwość poznania pełnych motywów rozstrzygnięcia i wywiedzenia skutecznego środka odwoławczego lub zaskarżenia.

Potrzeba wprowadzenia projektowanej regulacji wynika zatem z konieczności zapewnienia stronom postępowania karnego prawa do rzetelnego procesu sądowego.

Prawo do rzetelnego procesu ma wymiar konstytucyjny (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz konwencyjny (art. 6 ust. 1-3 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, dalej: Konwencja). Obowiązek sporządzenia uzasadnienia orzeczenia jest nie tylko wymogiem formalnym, ale ma istotne znaczenie merytoryczne. Uzasadnienie, przedstawiając tok rozumowania poprzedzający wydanie orzeczenia, umożliwić ma stronom, a zwłaszcza oskarżonemu, jego kontrolę. Pełni nie tylko funkcje procesowe, lecz także buduje autorytet wymiaru sprawiedliwości i kształtuje zewnętrzne przekonanie o sprawiedliwości orzeczenia.

III. Omówienie projektowanej regulacji

Cel projektu ma zostać osiągnięty poprzez uchYLENIE art. 99 a.

Z przedstawionych powodów, zarówno natury jurystycznej, ale także w aspekcie interesu społecznego, zadaniem ustawodawcy jest stworzenie otoczenia normatywnego, które będzie gwarantowało, prawo do rzetelnego procesu sądowego.

Zasadnicza różnica pomiędzy stanem prawnym obecnie obowiązującym, a stanem prawnym, który ma nastąpić po wejściu w życie projektowanej regulacji, sprowadza się do zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu sądowego, co jest rozwiązaniem w interesie obywateli, ale także wspierającym dobro wymiaru sprawiedliwości.

Ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Tak określone *vacatio legis* daje czas zainteresowanym podmiotom na przygotowanie się do nowych regulacji, a przede wszystkim niezwłocznie stworzy oczekiwane z perspektywy społecznej mechanizmy ochrony jednego z podstawowych praw gwarantowanych w Konstytucji RP.

IV. Omówienie skutków projektu i oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Wejście w życie proponowanej ustawy nie będzie wymagało wydania aktów wykonawczych. Przyjęcie projektowanej ustawy będzie miało pozytywne skutki społeczne.

Projekt ustawy nie pociąga za sobą skutków finansowych – nie powoduje obciążenia budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Przedkładający projekt proponują zmianę w stosunku do projektu NRA załączonego do petycji w zakresie przepisu przejściowego, w którym przesądzono o stosowaniu przepisów nowych w odniesieniu do wszystkich uzasadnień wyroków wydanych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej. W praktyce mogłoby to oznaczać konieczność sporządzenia uzasadnienia wyroku wydanego przed dniem wejścia w życie zmian od nowa, w sytuacji kiedy na dzień wejścia w życie jego sporządzanie rozpoczęło się na formularzu, ale jeszcze się nie zakończyło. Mając na względzie ekonomikę postępowania i dążenie do najmniejszej uciążliwości zmian dla sędziów proponuje się rozstrzygnąć, że do uzasadnień wyroków wydanych przed dniem wejścia nowelizacji stosuje się przepisy ustawy dotychczasowe, chyba że osoba zobowiązana do sporządzenia uzasadnienia wyroku zarządzi jego sporządzenie na podstawie przepisów kodeksu w brzmieniu nadanym nowelizacją. Pozwoli to na wybór optymalnego rozwiązania służącego zachowaniu sprawności postępowania i przygotowania uzasadnienia odpowiadającego zasadom procesowym.

Dodatkowe informacje wnioskodawców o spełnianiu przez projekt wymogów określonych przepisami, których nie zawarto w uzasadnieniu projektu dołączonego do petycji Naczelnej Rady Adwokackiej

Projekt nie dotyczy zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej.

Projekt nie zawiera przepisów regulacyjnych lub przepisów określających wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334).

Projekt nie wymaga przedstawienia organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) i nie podlega procedurze notyfikacji.

Warszawa, 7 maja 2024 r.

BEOS-WPEiM-971/24

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Paweł Śliz)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy zmierza do nowelizacji ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego¹ (dalej: Kpk). Zmiana polega na uchyleniu art. 99a Kpk. Zgodnie z uchylanym przepisem uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru, określonego przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

Projekt zawiera przepis przejściowy. Ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Prawo Unii Europejskiej nie reguluje kwestii objętych zakresem projektu ustawy.

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Przepisy projektu ustawy pozostają poza zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 37, ze zm.

SECRETARIAT Z-CY SZEFKA 13
L.dz. DS.11.20.178.2024(2)
Data wpływu 8.05.2024

4. Konkluzje

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego nie jest objęty zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

Autor:

Bartosz Pawłowski
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji



Ziemowit Cieślak

Warszawa, 7 maja 2024 r.

BEOS-WPEiM-972/24

Pan Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (przedstawiciel wnioskodawców: poseł: Paweł Śliz) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt ustawy zmierza do nowelizacji ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego¹ (dalej: Kpk). Zmiana polega na uchyleniu art. 99a Kpk. Zgodnie z uchylanym przepisem uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru, określonego przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Bartosz Pawłowski

ekspert ds. legislacji

Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślak

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 37, ze zm.

Dz. 1120.178.2024
Data wpływu 08.05.2024